

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน โดยวิเคราะห์จากบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ฉบับกรมศิลปากร เล่ม 1 และ 2 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร การวิเคราะห์กำหนดให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 ประการคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขด้านความรู้ และเงื่อนไขด้านคุณธรรม ตัวละครที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งหมด 28 ตัว ได้แก่ สมเด็จพระพันวษา ขุนไกรพลพ่าย นางทองประศรี ขุนแผน หรือพลายแก้ว ขุนศรีวิไชย นางเทพทอง ขุนช้าง พันศรโยธา นางศรีประจัน นางพิมพิลาไลยหรือนางวันทอง พระพิจิตร นางบุษบา นางสายทอง นางลาวทอง นางแก้วกิริยา นางบัวคลี พลายงาม หรือจมื่นไวยวรนาถ พลายชุมพล นางศรีมาลา นางสร้อยฟ้า พระเจ้าเชียงใหม่ ธนขวาคแสนศรีเพชรกล้า สมภารมี สมภารคง ขวัญตาจุมื่นศรีเสาวรักษ์ หมื่นหาญ ผลการศึกษาพบว่าในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน มีพฤติกรรมของตัวละครเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกด้าน โดยตัวละครที่แสดงพฤติกรรมครบทุกด้านมี 12 ตัว ได้แก่ สมเด็จพระพันวษานางทองประศรี ขุนแผน นางศรีประจัน นางพิมพิลาไลย นางแก้วกิริยา นางบัวคลี พลายงาม พลายชุมพล นางศรีมาลา สมภารคง และจมื่นศรีเสาวรักษ์ พฤติกรรมด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและเงื่อนไขด้านความรู้ แสดงออกในพฤติกรรมของขุนแผนมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมด้านเงื่อนไขด้านคุณธรรมแสดงออกในพฤติกรรมของสมเด็จพระพันวษามากที่สุด ตัวละครที่ไม่ปรากฏพฤติกรรมที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเลยมีทั้งสิ้น 2 ตัว คือนางเทพทอง และพันศรโยธา

The purpose of this study was to analyze the sufficient economy philosophy reflected in *Khun Chang Khun Phan* literature. Roles and behaviors of each character in Books 1 and 2 of the literature - the version verified by the Fine Arts Department and published by Sillapakornbannarkan Press were analyzed. The conceptual framework of this philosophy covered 5 principles, namely, being sufficient, being reasonable, having self-immunity, having knowledge, and having morality. The 28 characters, namely, Phra Panwasa, Khunkrai Polapai, Narng Thongprasri, Khun Phan (Plai Gaew), Khun Sriwichai, Narng Tepthong, Khun Chang, Pansornyotha, Narng Sriprajan, Narng Pimpilalai (Narng Wanthong), Phra Pijit, Narng Busaba, Narng Saithong, Narng Laothong, Narng Gaewgiriya, Narng Buakli, Plai Ngarm (Jamuean Waiworanarth), Plai Chumpol, Narng Srimala, Narng Soyfa, Phrajao Chiang In, Thenkaward, Saentripechagra, Somparn Mee, Somparn Kong, Kroatarju, Jamuean Srisaowarak, and Mueanham were analyzed. It was found that all principles of sufficient economy behaviors were practiced. Twelve characters who had practiced all these aspects of the behavior were Phra Panwasa, Narng Thongprasri, Khun Phan, Narng Sriprajan, Narng Pimpilalai, Narng Gaewgiriya, Narng Buakli, Plai Ngarm, Plai Chumpol, Narng Srimala, Somparn Kong, and Jamuean Srisaowarak. Behavior on being sufficient, being reasonable, having self-immunity, and having knowledge were practiced the most by Khun Plan. Behavior on having morality was practiced the most by Phra Panwasa. Two characters whose behavior did not reflect any of sufficient economy philosophy at all were Narng Tepthong and Pansornyotha.